

Pla integral d'atenció a les **persones** **amb trastorn mental** **i addiccions**

Estratègia 2017-2019

13 de març de 2017

presidencia.gencat.cat/pla_integral_trastorn_mental_addiccions

Pla integral d'atenció a les **persones** amb **trastorn mental** i **addiccions**

Estratègia 2017-2019

Índex

Presentació	5
Introducció	7
Estructura, lideratge i governança	11
Objectius i actuacions a dur a terme en el període 2017-2019	15
Línia Estratègica 1. Impuls de les accions necessàries per al desplegament del programa de lluita contra l'estigma.	16
Línia Estratègica 2. Promoció de la integració de les intervencions dels serveis de salut, socials i educatius de la petita infància, de la població en edat escolar i de l'adolescència amb especial risc o vulnerabilitat, i les seves famílies.	18
Línia Estratègica 3. Promoció dels drets i millora de l'atenció en els entorns assistencials.	24
Línia Estratègica 4. Promoció i millora dels programes de suport a les famílies de les persones amb trastorn mental.	26
Línia Estratègica 5. Promoció de les accions necessàries per a la consecució activa de la inclusió comunitària de les persones adultes amb trastorn mental greu i addiccions.	28
Línia Estratègica 6. Promoció de les accions necessàries per a la inserció laboral de les persones adultes amb trastorn mental greu i addiccions.	31
Línia Estratègica 7. La millora de l'atenció en salut mental en l'àmbit judicial i en el d'execució penal per a persones en situació de privació de llibertat i subjectes a mesures de seguretat, així com per a persones amb la capacitat modificada judicialment.	34
Línia Estratègica 8. Millora i promoció de l'atenció integral de les persones grans en el seu entorn habitual i residencial substitutori de l'habitatge.	37
Línia Estratègica 11. Promoció de l'associacionisme i de la participació ciutadana i social de les persones amb problemes de salut mental i les seves famílies.	39

Presentació

Em plau presentar-vos l'estratègia 2017-2019 del Pla integral d'atenció a les persones amb trastorn mental i addiccions que fixa les prioritats d'atenció en aquest àmbit per als propers anys.

El Govern, en el mateix sentit que proclama la Unió Europea, s'ha fixat la salut mental com una prioritat, amb la voluntat de donar visibilitat a una política de país que ha de permetre avançar cap a una societat més desenvolupada, més inclusiva i que garanteixi els drets de totes les persones. Un compromís català i europeu fet des del convenciment que la millora de les condicions de vida de les persones amb trastorn mental i les seves famílies beneficia també el conjunt de la societat.

Un primer pas en aquesta línia ha estat el desenvolupament en els darrers anys del Pla integral d'atenció a les persones amb trastorn mental i addiccions que s'ha concretat en el document de Priorització d'actuacions 2014-2016.

Amb el propòsit d'establir les actuacions principals a impulsar en els propers tres anys, en aquest document presentem la concreció d'accions que, des dels diferents àmbits del Govern de Catalunya, durem a terme, per tal de millorar la situació actual i futura de les persones amb trastorn mental i addiccions a casa nostra.

Ens hem marcat 29 objectius a assolir amb més d'una setantena d'actuacions orientades a la promoció, la prevenció i l'atenció a la salut mental i les addiccions. Objectius i actuacions que hem treballat i acordat amb les entitats socials del sector de la salut mental (proveïdores de serveis, de professionals, de representació de les famílies i de les persones amb diagnòstic de trastorn mental), amb la participació principal dels departaments competents en les polítiques de salut, d'ensenyament, de serveis socials, d'ocupació i de justícia, sota el lideratge i la coordinació del Departament de la Presidència.

L'aposta per la salut mental és clara i inequívoca i en volem potenciar estratègies des de tots els àmbits, amb un abordatge global, amb línies d'actuació vertebrades al voltant de la

condició de ciutadania i creant entorns i condicions de vida que propiciïn una salut mental positiva i que permetin a les persones adoptar i mantenir estils de vida saludables. En aquest sentit, la promoció i la prevenció en salut mental són fonamentals.

Les actuacions recollides en aquest document tenen un marcat caràcter transversal i requereixen un treball en equip i en xarxa de tots els actors implicats: administracions, professionals, persones usuàries, familiars i entitats del sector de la salut mental. Només des d'aquest treball conjunt podrem garantir un model d'atenció comunitari, centrat en les necessitats de les persones i adequant les actuacions en els seus entorns naturals, que orienti l'organització dels serveis d'atenció des del paradigma del model de recuperació i comptant sempre amb la participació activa de la persona i dels seus familiars.

Es tracta, en definitiva, de promoure l'autonomia de les persones i el seu apoderament, tot implicant el conjunt de la comunitat en aquest procés.

Vull posar en valor, reconèixer i agrair la feina desenvolupada fins ara i encoratjar-vos a seguir avançant des de la màxima transversalitat i coordinació. Només amb la complicitat, el compromís i la col·laboració de totes les institucions i entitats del nostre país garantirem un futur millor per a les persones amb trastorn mental i addiccions i les seves famílies.

Carles Puigdemont i Casamajó

President de la Generalitat

Introducció

Els problemes de salut mental tenen una alta prevalença. Dades de l'Organització Mundial de la Salut refereixen que una de cada quatre persones patirà algun tipus de problema de salut mental al llarg de la vida, la qual cosa equival a dir que el 25% de la nostra població està en situació d'especial vulnerabilitat.

Per aquest motiu, la Unió Europea ha declarat la salut mental com una prioritat i assenyala que cal enfocar els problemes de salut mental des de les polítiques públiques, promovent un plantejament que s'amplia al conjunt de la població per tal de prevenir aquestes malalties i afrontar els problemes relacionats amb la discapacitat, l'estigma i l'exclusió social.

En aquesta línia, el Govern de la Generalitat va aprovar l'any 2010 el Pla integral d'atenció a les persones amb trastorn mental i addiccions (en endavant Pla integral), que és la concreció d'una estratègia política que entén la salut mental com un repte global i transversal que no només busca produir millores en les condicions de vida de les persones amb trastorn mental, sinó també en el conjunt de la societat i que pretén donar resposta als objectius següents:

- Contribuir a **la millora de la salut mental i a la disminució de les desigualtats socials d'aquests col·lectius**, identificant les seves necessitats de manera integral, millorant la seva atenció i incrementant la seva integració.
- Incorporar **estratègies transversals** de promoció de la salut, prevenció de la malaltia, atenció i inserció social i laboral, possibilitant l'acció integrada i complementària dels serveis de salut, socials, educatius, laborals i de la justícia.
- Afavorir la **participació dels afectats en primera persona**, una opció d'equitat i reequilibri a favor de la població més vulnerable.
- Disposar d'un **instrument de planificació** de les polítiques i accions públiques que doni coherència a les accions que s'estan desenvolupant des dels diferents departaments de la Generalitat per a l'atenció d'aquestes persones, amb criteris d'eficiència dels serveis públics.

El Pla integral i els documents que el desenvolupen constitueixen l'eina de planificació que ha d'impulsar i facilitar el desplegament de les línies d'actuació futures del Govern de la Generalitat per millorar la salut mental de les persones.

En aquest sentit, el Govern i les entitats socials del sector de la salut mental, de forma consensuada, vam acordar l'any 2014, un document de Priorització d'actuacions per al període 2014-2016, per enfocar i centrar els esforços en les actuacions adreçades als col·lectius més vulnerables, optimitzar els recursos existents, garantir l'eficàcia de les actuacions i coordinar les polítiques.

Durant aquest període de temps hem treballat en mesures que han suposat avenços concrets i tangibles i dels quals tots els integrants del Pla integral en fem una valoració molt positiva, atès que, d'una banda, han comportat importants canvis en els models organitzatius i de treball i en la coordinació de serveis i recursos d'atenció a la salut mental (accés a l'habitatge, unitats funcionals sobre el TEA, actualització de models de serveis...), i, de l'altra, s'han impulsat accions de promoció i prevenció de la salut mental i d'atenció a les persones afectades (campanya per la lluita contra l'estigma, participació activa i apoderament dels afectats, programes de suport a les famílies...).

Finalitzat aquest període i com a continuació, hem identificat i definit les actuacions prioritàries a impulsar en els propers anys 2017-2019. En aquest sentit, cal destacar el grau de complicitat del Govern amb la societat civil, representada per aquestes entitats (proveïdores de serveis, de professionals, i de representació de les famílies i de les persones amb trastorn mental) en la coproducció d'aquest nou full de ruta.

Els principis i elements comuns que han d'impregnar totes les actuacions incloses com a prioritàries per al període 2017-2019 són:

- La **promoció i la prevenció** com a elements fonamentals per intervenir a temps i per detectar millor i amb rapidesa les situacions i, per tant, com a elements comuns i transversals de totes les línies estratègiques acordades.
- La promoció d'una atenció basada en els **drets humans**, que previngui l'estigma i l'exclusió social i que garanteixi la participació de les persones amb trastorn mental i addiccions i de llurs famílies en aquestes polítiques públiques de salut mental.
- La consecució de la **integració de les intervencions** (entre les xarxes especialitzades, en l'entorn de l'atenció primària, integració progressiva amb els serveis socials, sanitaris, educatius, laborals i altres).
- El desenvolupament d'un **model d'atenció a la salut mental basat en la comunitat** i orientat a reduir les desigualtats socials i millorar la recuperació i la inclusió social.
- La **formació** com a eina de millora contínua i garant d'un servei de millor qualitat.

Així mateix, destaquem alguns dels grups d'interès o àmbits al voltant dels quals volem intensificar accions:

- L'atenció als infants, l'adolescència i els joves.
- La promoció d'accions que afavoreixin la **inserció laboral** de persones adultes amb trastorns mentals greus i addiccions.
- La millora de l'atenció en salut mental en **l'àmbit judicial i en el de l'execució penal** per a persones en situació de privació de llibertat i subjectes a mesures de seguretat.
- L'atenció a les **persones grans**.
- El suport a les **famílies**.
- El suport a la xarxa associativa.

L'estratègia que es proposa consolida el model d'atenció comunitari i orienta l'organització dels serveis d'atenció des del paradigma del model de recuperació. L'àmplia mirada que es planteja per entendre la salut mental i l'atenció a les persones afectades implica la confluència de molts punts de vista, la sinergia de diversos àmbits i disciplines, plantejant la integració de l'atenció entre els diferents serveis de la xarxa sanitària i entre el sistema sanitari, social, educatiu, laboral i judicial com a objectiu de millora permanent.

Es tracta de construir un model d'atenció integrada centrada en la persona, amb un marcat caràcter preventiu, d'enfocament comunitari, de proximitat i que garanteixi la continuïtat assistencial. Aquest model, a més, conté el reconeixement del rol actiu i apoderat de les persones i de les seves famílies, en col·laboració amb els professionals que les atenen, la valoració integral de les seves necessitats i una pràctica assistencial col·laborativa per part dels professionals de totes les organitzacions i àmbits d'atenció implicats que assegura la planificació proactiva i l'atenció compartida.

En aquest sentit, en aquest nou Full de ruta 2017-2019 es dona continuïtat a aquelles accions positives que cal seguir garantint (lluita contra l'estigma, projecte Activa't, formació per als professionals...), s'intensifiquen i amplien aquelles actuacions iniciades que cal completar i desplegar arreu del territori (unitats funcionals integrades dels serveis sanitaris, socials i educatius, inserció laboral...) i es preveuen noves accions que no havien estat prioritzades en el període anterior i que s'han considerat necessàries d'encetar. En aquest darrer capítol podem fer esment de tot allò que té a veure amb la millora i promoció de l'atenció integral de les persones grans en el seu entorn habitual i residencial substitutori de l'habitatge, un col·lectiu cada vegada més nombrós i en situació de complexitat. O també el

desenvolupament d'una estratègia de prevenció de les noves patologies relacionades amb l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació. També tot allò relatiu a la millora dels processos de modificació de la capacitat.

I tots aquests objectius i les actuacions que se'n derivin es tractaran i treballaran des de la màxima atenció transversal i intersectorial, per donar una resposta integrada a les necessitats de les persones. Per tant, actuant de forma conjunta des de tots els departaments que hi tinguin incidència, amb altres nivells d'administració i amb la xarxa d'entitats del sector, siguin proveïdores de serveis, de professionals o de representació de les famílies i les persones afectades. Aquesta transversalitat es plasmarà també amb una estreta col·laboració amb d'altres plans o programes del Govern entre els quals podem citar, a mode d'exemple, el Pla Interdepartamental de Salut Pública, el Pla Interdepartamental d'atenció i interacció social i sanitària o el Pla d'actuació en prevenció sobre drogues.

Estructura, lideratge i governança

Estructura

Com a continuació de la prioritització d'actuacions desenvolupada els darrers anys 2014-2016, hem elaborat i aprovat l'estratègia 2017-2019, que inclou objectius i actuacions en les diferents línies estratègiques del Pla integral.

Les línies estratègiques del Pla incloses en aquest període són:

LE 1. Impuls de les accions necessàries per al desplegament del programa de lluita contra l'estigma.

LE 2. Promoció de la integració de les intervencions dels serveis de salut, socials i educatius de la petita infància, de la població en edat escolar i de l'adolescència amb especial risc o vulnerabilitat.

LE 3. Promoció dels drets i millora de l'atenció en els entorns assistencials.

LE 4. Promoció i millora dels programes de suport a les famílies de les persones amb trastorn mental.

LE 5. Promoció de les accions necessàries per a la consecució activa de la inclusió comunitària de les persones adultes amb trastorn mental greu i addiccions.

LE 6. Promoció de les accions necessàries per a la inserció laboral de les persones adultes amb trastorn mental greu i addiccions.

LE 7. La millora de l'atenció en salut mental en l'àmbit judicial i en el d'execució penal per a persones en situació de privació de llibertat i subjectes a mesures de seguretat, així com per a persones amb la capacitat modificada judicialment.

LE 8. Millora i promoció de l'atenció integral de les persones grans en el seu entorn habitual i residencial substitutori de l'habitatge.

LE 11. Promoció de l'associacionisme i de la participació ciutadana i social de les persones amb problemes de salut mental i les seves famílies.

Algunes d'aquestes línies han estat lleugerament modificades i adaptades a les noves exigències i necessitats. Així, en la línia estratègica 1 hem suprimit les accions de promoció en salut mental atès que considerem que aquestes han de ser presents en tots els objectius

i actuacions i que, per tant, les hem d'abordar en totes les línies estratègiques. Igualment, i pel que fa a la línia estratègica 7 hem afegit com a col·lectiu aquelles persones a les quals se'ls modifica la seva capacitat, per tal de treballar en la millora dels processos de modificació de la capacitat en persones amb problemes de trastorns mentals. Finalment, no hem desenvolupat les línies estratègiques 9 i 10, relatives a lideratge, planificació i organització del Pla integral atès que no són tant projectes funcionals de millora en l'atenció a la salut mental com instruments i eines transversals i de suport que ja tractem i abordem en tot el desenvolupament del pla.

Lideratge i governança

El Pla integral és una eina de treball que facilita la planificació conjunta interdepartamental i amb les entitats socials.

Per aquesta raó, hem establert un calendari dels diferents objectius i actuacions del període 2017-2019 (per trimestres i/o semestres), la qual cosa ens ha de permetre fer el seguiment i introduir les correccions necessàries al llarg del període de desenvolupament previst. En aquest sentit, cal posar en valor el caràcter viu i flexible d'aquest document, que ens ha de permetre incorporar noves accions si així es determina i se'n detecta la necessitat i també modificar la calendarització i planificació inicialment previstes entre determinades actuacions si així es considera.

Pel que fa a la governança del Pla integral, es disposa de les eines següents:

- Una **Comissió Interdepartamental** de seguiment del Pla integral, presidida per la persona titular de la Secretaria de Govern i composta per representants dels departaments de Salut, d'Ensenyament, de Treball, Afers Socials i Famílies, de Justícia i de la Presidència i a la qual hi podran assistir també representants d'altres departaments quan la matèria que es tracti sigui competència d'aquests.
- Un **Plenari**, que compta amb la participació dels membres de la Comissió Interdepartamental i dels membres que representen la societat civil (proveïdors de serveis, professionals, famílies i persones amb trastorn mental). Per fer seguiment del desenvolupament del projecte el Plenari es reunirà trimestralment. A les reunions hi podran assistir, en funció de l'ordre del dia i dels temes a tractar, representants de departaments que no formen part de la Comissió Interdepartamental, altres representants de les entitats del sector quan així ho convinguin els membres de representació estable i també persones externes que, per la seva vessant tècnica,

professional o de coneixement del sector, puguin aportar valoracions de l'interès del Plenari.

- **Grups de treball** derivats del Plenari i, per tant, amb representants interdepartamentals i de les entitats del sector i també si és necessari de professionals experts o comunitats científiques per abordar el desenvolupament d'objectius i actuacions que requereixen especial reflexió i consens.

Adicionalment als grups de treball que ja estaven en funcionament en el període 2014-2016, hem valorat la necessitat de crear els següents:

- De coordinació amb el Pla Interdepartamental de Salut Pública, en tot allò que té relació amb l'àmbit de la promoció (àmbit transversal de tot el pla).
- Per dissenyar i dur a terme una campanya institucional per informar i sensibilitzar sobre el TEA (LE 2, Objectiu 2.1).
- Per elaborar un protocol que dissenyi un itinerari personalitzat de les persones amb problemes de salut mental en la franja de 0 a 16 anys (Línia Estratègica 2, Objectiu 2.1.6).
- Per definir una estratègia d'acompanyament per als adolescents i joves amb problemes de salut mental (Línia Estratègica 2, Objectiu 2.4.2).
- Per desenvolupar una estratègia de prevenció de les noves patologies relacionades amb l'ús de les tecnologies de la informació i de la comunicació (Línia Estratègica 2, Objectiu 2.5.1).
- Per promoure la participació de les persones amb trastorn mental en el pla de formació del sistema de serveis socials adreçat a la comunitat de professionals (Línia Estratègica 3, Objectiu 3.2.3).
- Per establir propostes i objectius que garanteixin el respecte als drets de les persones usuàries dels serveis i la seva participació activa en el procés d'atenció (Línia Estratègica 3, Objectiu 3.3.2).
- Per valorar i avaluar experiències de metodologies en inserció a l'empresa ordinària (Línia Estratègica 6, Objectiu 6.1).
- Per definir accions de promoció i prevenció en els entorns laborals, amb especial atenció a la pèrdua del lloc de treball per desenvolupament de trastorns mentals (Línia Estratègica 6, Objectiu 6.3.1).

- Per fer propostes per facilitar la inserció laboral de les persones amb trastorn mental a l'Administració pública (Línia Estratègica 6, Objectiu 6.4.1).
- Per treballar conjuntament amb la Comissió d'Assessorament i Supervisió de les Persones Jurídiques sense Ànim de Lucre que tinguin atribuïda la Tutela de Menors o Incapacitats per actualitzar el protocol de cribratge abans d'iniciar un procés de modificació de la capacitat (Línia Estratègica 7, Objectiu 7.4.1).
- Per identificar àrees bàsiques d'actuació i objectius operatius per promoure una atenció integrada de les persones grans amb trastorn mental, de forma conjunta amb el PIAISS (Línia Estratègica 8, Objectiu 8.1).

Objectius i actuacions a dur a terme en el període 2017-2019

Línia Estratègica 1. Impuls de les accions necessàries per al desplegament del programa de lluita contra l'estigma.

Els problemes de salut mental no són fets aïllats. O perquè n'hem patit o en patirem en primera persona en algun moment de la nostra vida o perquè tenim una amical, un familiar, una persona coneguda, que ha sofert o sofreix una situació de trastorn mental. Tot i això, els trastorns de salut mental són encara grans desconeguts entre la població.

El comportament davant les persones amb trastorns de salut mental tot sovint està marcat per estereotips, fruit d'aquest desconeixement, de la por, dels prejudicis, actituds totes elles que dificulten la recuperació de les persones i la seva plena integració en la comunitat. De fet, el rebuig social, l'aïllament i el patiment que provoca, poden arribar a ser pitjors que la pròpia situació de salut.

Aquest rebuig es tradueix en aïllament i exclusió social, en manca d'integració i de participació en les activitats de la comunitat (estudiar, anar a comprar, realitzar activitats de lleure, etc.), en dificultats per accedir a un habitatge, aconseguir o mantenir una feina, i altres aspectes vitals importants, que acaben afectant encara més la salut de les persones i condicionen fins i tot els tractaments, ja que moltes d'elles no recorren als serveis de salut o ho fan tard per por de ser estigmatitzades.

Per tot això, lluitar contra l'estigma és una de les finalitats que proposa el Pla integral. Aquesta línia estratègica té per objectiu desenvolupar polítiques per combatre l'estigma i la discriminació que pateixen les persones amb trastorn de salut mental, millorar les actituds i els comportaments de la societat envers aquestes i envers el tractament de les notícies que els afecten i involucrar les mateixes persones afectades en la definició, implementació i avaluació d'aquestes polítiques per tal que esdevinguin protagonistes del canvi.

Alguns dels projectes rellevants en aquest àmbit d'actuació duts a terme en el marc d'aquest Pla aquests darrers anys han estat l'elaboració d'una guia de recomanacions sobre el tractament de la salut mental als mitjans audiovisuals, l'articulació de campanyes d'informació i sensibilització, o la incorporació a l'Enquesta de Salut de Catalunya d'un qüestionari específic sobre actituds i comportaments de la població respecte a les persones amb problemes de salut mental.

Els objectius i les actuacions que hem dissenyat per a aquest nou període són de continuïtat respecte de les que s'han estat desenvolupant: seguir donant suport al Projecte Obertament de lluita contra l'estigma, que, d'acord amb les avaluacions, està assolint resultats positius, continuar amb la difusió de campanyes de sensibilització, contribuir a garantir una comunicació precisa, integradora, respectuosa i no discriminatòria i mantenir l'anàlisi de la percepció de la salut mental en la societat catalana mitjançant l'Enquesta de Salut de Catalunya.

Objectiu 1.1

Donar continuïtat al Projecte Obertament, de lluita contra l'estigma, amb suport econòmic mitjançant el conveni de l'obra social i suport a les accions derivades del seu Pla Estratègic 2016-2018.

1.1.1	Desenvolupar els plans locals de lluita contra l'estigma.	2017 - 2018
1.1.2	Atenció sanitària. Donar suport al desenvolupament del projecte, inclosa la recerca i gestió de fons europeus per al seu disseny i implantació.	2017 - 2018
1.1.3	Àmbit laboral. Donar suport en el desenvolupament del projecte, inclosa la recerca i gestió de fons europeus per al seu disseny i implantació.	2017 - 2018
1.1.4	Àmbit joves. Consolidació i ampliació de les propostes didàctiques en l'àmbit escolar (ESO) durant els propers cursos (Projecte Jove).	2017 - 2018

Objectiu 1.2

Contribuir a la difusió de les campanyes de lluita contra l'estigma promogudes des del programa Obertament, mantenint i intensificant la implicació i compromís de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA).

1.2.1	Mantenir el suport i la col·laboració en l'elaboració i difusió de les campanyes d'informació i sensibilització en la lluita contra l'estigma.	2017 - 2019
-------	--	-------------

Objectiu 1.3

Donar continuïtat al manteniment de la inclusió de la percepció de la salut mental en l'enquesta de Salut de Catalunya.

1.3.1	Mantenir l'anàlisi de la percepció de la salut mental en la societat catalana mitjançant l'Enquesta de Salut de Catalunya (ESCA).	2S 2017
-------	---	---------

Línia Estratègica 2. Promoció de la integració de les intervencions dels serveis de salut, socials i educatius de la petita infància, de la població en edat escolar i de l'adolescència amb especial risc o vulnerabilitat, i les seves famílies.

La intervenció primerenca mitjançant la detecció precoç, la prevenció i el tractament dels problemes afectius o de conducta, sobretot en la infància i l'adolescència, és una de les estratègies globals de promoció de la salut mental i prevenció dels trastorns mentals recomanada per l'Organització Mundial de la Salut, segons la qual "Els nens i adolescents amb trastorns mentals han de ser objecte d'intervencions primerenques científicament contrastades de caràcter no farmacològic, ja siguin psicosocials o d'una altra índole, dispensades des de l'àmbit comunitari, evitant la institucionalització i la medicalització¹".

Proporcionar serveis comunitaris comprensius, equitatius, efectius i de qualitat comporta la integració funcional dels serveis i dels equips de salut, socials i educatius d'atenció a la infància i a l'adolescència (petita infància, població en edat escolar, adolescència amb risc o amb vulnerabilitats especials). Una comunitat que promogui la salut mental i l'atenció a la població amb especial risc o vulnerabilitat és imprescindible per garantir la inclusió social, l'equitat i la igualtat d'oportunitats.

D'altra banda, la participació activa de les persones usuàries, de les seves famílies i de les seves comunitats conjuntament amb els serveis i equips de professionals resulta indispensable per garantir intervencions psicosocials que afermin les fortaleses personals dels infants i dels adolescents i les de seves famílies, alhora que posa l'accent en el paper de la salut mental positiva per al desenvolupament de la comunitat.

La família és un factor de prevenció i de protecció. Nombrosos estudis ens mostren que, des de les edats més primerenques, l'actuació dels pares i mares pot ajudar a desenvolupar conductes en els infants que els permeten donar una resposta positiva als factors de risc, contrarestant-los. És necessari, doncs, impulsar programes que potenciïn les capacitats parentals de les famílies i afavoreixin entorns familiars saludables. I també, serveis que

¹ OMS (2013) Pla d'acció sobre la salut mental 2013-2020.

acompanyin i donin suport a les famílies quan tinguin una dificultat amb els seus fills en els diferents moments i etapes vitals.

A més, una bona atenció a la salut mental requereix també que els serveis i equips de professionals disposin de formació, tant en qualitat com en varietat d'enfocaments teòrics i pràctics per donar resposta a la complexitat biopsicosocial de les persones. La implicació d'aquests professionals i la seva disposició per a l'aprenentatge i per afrontar els canvis necessaris que suposa la integració funcional dels serveis és clau per produir la transformació efectiva de l'atenció a la població amb especial risc o vulnerabilitat.

En el període 2014-2016, en el marc del Pla integral, s'ha pogut avançar amb l'aprovació del Pla d'Atenció Integral a les Persones amb Trastorn de l'Espectre Autista, amb la posada en marxa de les primeres unitats funcionals integrades per professionals dels serveis sanitaris, socials i educatius, amb l'aprovació del Centre de Recursos Educatius per a Alumnes amb Trastorns del Desenvolupament i la Conducta (CRETDIC) o amb la definició del Model assistencial en salut mental a la infància i l'adolescència atesa en el sistema de protecció, entre d'altres actuacions.

En aquesta nova etapa del Pla integral plantejarem intensificar el desplegament de les unitats funcionals d'abordatge integral de la infància a tot el territori català i avançar en l'abordatge d'altres tipus de trastorn mental més enllà del TEA; implantar el nou Model d'atenció a l'alumnat amb necessitats educatives especials associades al trastorn mental; desenvolupar el nou Model de suport assistencial en salut mental a la infància i l'adolescència atesa en el sistema de protecció, que garanteixi el suport especialitzat en salut mental a tots els serveis residencials de protecció a la infància i l'adolescència; abordar estratègies d'acompanyament per als joves des d'una visió integral dels serveis i dispositius del territori, fent especial èmfasi en el desenvolupament d'estratègies per prevenir les noves patologies relacionades amb l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació.

Objectiu 2.1

Dur a terme un abordatge integral de la primera infància i l'etapa escolar amb integració funcional dels centres de desenvolupament infantil i d'atenció precoç (CDIAP), els centres de salut mental infantil i juvenil (CSMIJ) i els equips d'assessorament i orientació psicopedagògica (EAP).

2.1.1	Avançar en el desplegament del Pla d'Atenció Integral a les Persones amb Trastorn de l'Espectre Autista (TEA). <ul style="list-style-type: none">• Implantar les unitats funcionals a tot el territori de Catalunya en els dos propers cursos escolars.• Millorar el funcionament del registre.• Revisar i modificar el qüestionari de valoració, per incloure, afegida a la mirada dels professionals, la de les famílies.	2017 - 2019 2S 2017 – 1T 2018 1S 2017
2.1.2	Dur a terme, amb la col·laboració dels professionals experts i les associacions de familiars, una campanya institucional per informar i sensibilitzar sobre els TEA.	2S 2017
2.1.3	Desplegar l'ordre de creació del CRETDIC i definir-ne el marc d'actuació.	1S 2017
2.1.4	Avançar en l'abordatge d'altres tipus de trastorn mental a través de les unitats funcionals integrades dels serveis sanitaris, socials i educatius, per assolir una cobertura del 40% del territori.	2S 2017 - 2019 ¹
2.1.5	Promoure formació conjunta en els instruments diagnòstics i l'atenció especialitzada basada en guies de bona pràctica. Formació sobre detecció i maneig integral de les alteracions de conducta, consum de substàncies i patologies emergents en la població adolescent i sobre el foment d'accions per a la detecció precoç a l'escola i el seu posterior maneig. <ul style="list-style-type: none">• Fer la detecció de necessitats.• Dissenyar la formació.• Implantar la formació.	1T 2017 2T 2017 4T 2017 - 2019
2.1.6	Dissenyar un protocol d'intervenció interdepartamental per elaborar un itinerari personalitzat de les persones amb problemes de salut mental en la franja 0-16 anys.	2S 2018

¹ El curs escolar 2017 – 2018: en els territoris on estan en funcionament les 7 unitats funcionals de TEA.

Objectiu 2.2

Desenvolupar i implantar el Model de suport assistencial en salut mental a la infància i l'adolescència atesa en el sistema de protecció.

2.2.1	Garantir el suport especialitzat en salut mental a tots els serveis residencials de protecció a la infància i l'adolescència <ul style="list-style-type: none">Actualitzar i difondre el mapa de recursos.Aprovar i desplegar el model.	1T 2017 4T 2017 – 1T 2018
2.2.2	Desplegar un programa de formació conjunt dels professionals del sistema de protecció i de la xarxa de salut mental. (En línia, presencial i amb espais de reflexió).	2017 - 2019
2.2.3	Avançar en el tractament especialitzat en salut mental per a l'abordatge d'aspectes psicològics relacionats amb determinades conductes antisocials d'infants i adolescents menors de 14 anys, que constituïrien delictes si fossin majors d'aquesta edat.	2S 2017

Objectiu 2.3

Implantar el nou Model d'atenció a l'alumnat amb necessitats educatives especials associades a trastorns mentals.

2.3.1	Actualitzar l'Acord marc de col·laboració entre el Departament de Salut i el Departament d'Ensenyament. <ul style="list-style-type: none">Revisar l'acord:<ul style="list-style-type: none">Mesures conjuntes de promoció de la salut mental i prevenció dels trastorns mentals i les addiccions.Incorporació de l'orientació regular del CSMIJ als docents de centres ordinaris, prioritzant els centres amb USEE que així ho requereixin.Incorporació d'un professional del CSMIJ a l'equip docent/tècnic de les aules integrals de suport (AIS) i dels centres d'educació especial.Incorporació de professionals de l'ensenyament a contextos sanitaris com els hospitals de dia d'adolescents i les unitats d'hospitalització.Implantar el nou model fruit de l'acord.	1S 2017 3T 2017 – 2T 2019
--------------	--	--

<p>2.3.2 Elaborar una proposta de formació conjunta dels professionals de l'ensenyament i dels professionals de la salut mental infantojuvenil. Prioritzar les accions orientades a:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ La informació sobre el nou model d'atenció en el nou marc de col·laboració entre els departaments de Salut i d'Ensenyament.➤ La detecció de senyals d'alerta d'alteracions emocionals, socials i conductuals que puguin assenyalar l'inici o la presència d'un trastorn mental o d'una addicció.➤ Les primeres actuacions generals, des del centre educatiu, respecte a l'alumne i la seva família. <ul style="list-style-type: none">• Dissenyar la formació.• Implementar la formació.	<p>2T 2017</p> <p>2S 2017 – 1S 2019</p>
---	---

Objectiu 2.4

Abordar la problemàtica en l'atenció dels adolescents i joves i les seves famílies.

<p>2.4.1 Definir i implantar un model residencial i terapèutic per a adolescents en situació de vulnerabilitat.</p> <ul style="list-style-type: none">• Definir el model.• Implantar una experiència pilot.	<p>1T 2017</p> <p>4T 2017 – 1T 2018</p>
<p>2.4.2 Definir una estratègia d'acompanyament per als joves amb problemes de salut mental que contempli l'atenció a les necessitats sanitàries, educatives, socials i laborals i l'articulació dels diferents serveis en el territori.</p> <ul style="list-style-type: none">• Constituir el grup de treball.	<p>1T 2017</p>

Objectiu 2.5

Prevenir les noves patologies relacionades amb l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació.

<p>2.5.1 Desenvolupar una estratègia de prevenció de les noves patologies relacionada amb l'ús de les TIC.</p>	<p>2S 2017</p>
<p>2.5.2 Crear una comissió de treball que elabori un protocol de prevenció, detecció i atenció a les addiccions socials amb la participació de professionals experts, associacions de familiars, associacions en primera persona i experts en les tecnologies de la informació i la comunicació.</p>	<p>2S 2017</p>

Objectiu 2.6

Impulsar programes de promoció i prevenció que potenciïn les capacitats parentals de les famílies i afavoreixin entorns familiars saludables.

2.6.1	Promocionar els serveis d'orientació i acompanyament a les famílies.	2017 - 2019
2.6.2	Mantenir i impulsar els programes de parentalitat positiva.	2017 - 2019

Línia Estratègica 3. Promoció dels drets i millora de l'atenció en els entorns assistencials.

Les persones que pateixen un problema de salut mental són subjectes de dret. Els seus drets fonamentals són idèntics als drets de la resta dels ciutadans i, per tant, la seva defensa i protecció s'ha d'incorporar a tota la intervenció pública i de prestació de serveis.

En aquest sentit, una d'aquestes fites transcendents en aquest reconeixement a nivell internacional i nacional, amb la seva ratificació i posterior incorporació a l'ordenament jurídic intern, ha estat la Convenció de l'ONU sobre els drets de les persones amb discapacitat aprovada l'any 2006. La Convenció suposa un punt d'inflexió en tant que la discapacitat passa a ser abordada com una qüestió de drets humans.

Per tant, en el reconeixement i compliment dels drets de les persones que pateixen problemes de salut mental i addiccions hem de partir del mateix contingut de la Convenció, però sent conscients que no n'hi ha prou amb el reconeixement formal dels drets sinó que cal aconseguir que aquest reconeixement vingui acompanyat de fets transformadors de la realitat, per la qual cosa és necessari que les polítiques públiques i la prestació de serveis garanteixin la seva efectivitat.

És necessari realitzar actuacions per garantir els drets i deures de les persones amb problemes de salut mental, perquè puguin exercir com a subjectes actius de dret, i realitzar accions que contribueixin a la seva participació i apoderament.

En aquest sentit, algunes de les accions que s'han dut a terme en el marc del Pla integral aquests darrers anys a destacar serien, entre d'altres, la inclusió en els diferents plans de formació sectorials (cossos de seguretat, professionals de salut i de serveis socials) de cursos especialitzats que propicien un espai de reflexió sobre la relació entre els trastorns mentals, el concepte de ciutadania i el paper de les persones afectades dins de la societat, o l'elaboració del projecte "Codi Risc Suïcidi", amb l'objectiu de disminuir la mortalitat per suïcidi, augmentar la supervivència de la població atesa per conducta suïcida i prevenir la repetició de temptatives de suïcidi en les persones d'alt risc. Amb aquest protocol s'ha millorat la detecció precoç del risc, es prioritzen les persones amb més risc amb una atenció més proactiva, permet un seguiment integral i longitudinal, millora la coordinació i comunicació entre dispositius i millora també la informació disponible.

Per al nou període 2017-2019, plantegem millorar la intervenció de tots els col·lectius que intervenen en situacions de crisi, trasllat i ingressos involuntaris urgents perquè es garanteixin els drets de les persones amb trastorn mental, i proposem iniciatives de formació i capacitació en aquest sentit.

També plantegem que aquest canvi de paradigma impregni els entorns assistencials, generant anàlisi i reflexió sobre la participació, les contencions i altres pràctiques que afectin als drets de les persones amb trastorns mentals i addiccions ateses en els serveis.

En definitiva, proposem avançar perquè els drets de les persones amb trastorn mental i addiccions puguin ser exercits en igualtat d'oportunitats i sense discriminació i perquè aquests s'incorporin en el desenvolupament dels serveis de salut mental.

Objectiu 3.1

Actualitzar el protocol d'actuació de l'any 2006 per a l'atenció a les urgències, el trasllat i els ingressos involuntaris urgents.

3.1.1	Constituir comissions territorials entre els departaments de Salut i d'Interior que facin el seguiment de la implantació del protocol.	2017
3.1.2	Articular formació per als cossos de seguretat i altres col·lectius que intervenen en el maneig de situacions de crisi.	2S 2017

Objectiu 3.2

Garantir la millora de l'atenció en entorns assistencials

3.2.1	Generar un procés de reflexió i anàlisi per tal de reduir el nombre de contencions, i treballar en l'elaboració d'una estratègia de contenció zero.	2S 2017
3.2.2	Donar continuïtat a la participació del moviment en primera persona en els programes de formació de residents de psiquiatria, psicologia clínica i infermeria en salut mental.	2017 - 2019
3.2.3	Promoure la participació de les persones amb TM en el pla de formació del sistema de serveis socials adreçat a la comunitat de professionals.	2S 2017 - 2019

Objectiu 3.3

Millorar les pràctiques relatives als drets de les persones amb trastorns mentals i addiccions en els serveis, d'acord amb el que estableix la Convenció de l'ONU.

3.3.1	Promoure una carta de drets i deures.	2018
3.3.2	Constituir una comissió de treball amb la Federació Veus, Federació Salut Mental, professionals, entitats proveïdores i els comitès d'Ètica per establir propostes i objectius que garanteixin el respecte als drets de les persones afectades i la participació activa en el procés d'atenció.	2S 2017

Objectiu 3.4

Promoure l'apoderament de les persones amb trastorn mental i la participació en el seguiment dels serveis.

3.4.1	Proporcionar la formació en drets, apoderament i recuperació de les persones amb trastorn mental per fomentar la inclusió participativa.	2017 - 2018
-------	--	-------------

Línia Estratègica 4. Promoció i millora dels programes de suport a les famílies de les persones amb trastorn mental.

L'accés a la informació i el coneixement de les famílies de persones amb problemes de salut mental contribueix de forma positiva a una gestió més eficient del propi procés de cura i recuperació, a un major benestar i una participació compartida en la presa de decisions.

La família, com a primer marc de socialització, és la institució que globalment té més influència en la formació i desenvolupament dels infants i joves. A través dels aprenentatges i de l'observació dels adults, els nens i nenes es van capacitant per a viure en societat i per afrontar de manera adequada les noves situacions que se'ls presentaran al llarg de la vida.

Per això, és important capacitar les famílies i les persones amb trastorn mental perquè puguin esdevenir subjectes actius i agents de salut. En aquest sentit, s'han de promoure accions que els garanteixin l'accés a la informació, la formació, el foment de l'apoderament, el suport continuat en els temps i la coordinació entre diferents xarxes que intervenen en la seva atenció.

També cal crear espais específics d'orientació, informació i assessorament, fer programes psicoeducatius, capacitar les persones afectades i els familiars i promoure grups d'ajuda mútua. Amb aquestes accions s'augmenta el grau d'influència i control que les famílies exerceixen en els esdeveniments de les seves pròpies vides.

Amb aquest objectiu i en el marc del que preveia el document de Priorització d'actuacions 2014-2016 del Pla integral s'ha iniciat la implementació del Projecte Activa't, que té com a objectiu la formació i l'apoderament de les famílies i persones amb problemes de salut mental. Per al nou període 2017-2019, preveiem seguir desenvolupant aquest projecte en 12 territoris pilot i que en puguem fer l'avaluació per poder valorar, en funció dels resultats obtinguts, la seva incorporació a la cartera de serveis i fer-ne, si escau, el desplegament territorial.

Un darrer àmbit destacat en el qual volem començar a treballar és el de promoure la disposició de serveis de respir per a les famílies amb persones amb problemes de trastorn mental, que té com a finalitat millorar la qualitat de vida de les persones cuidadores, proporcionant-los un temps de descans i donant resposta a determinades situacions familiars imprevistes.

Objectiu 4.1

Impulsar programes d'atenció i suport a les famílies de les persones amb trastorns mentals.

4.1.1	Donar continuïtat al projecte Activa't.	
	<ul style="list-style-type: none">• Seguir desenvolupant el Projecte Activa't per la salut mental en els 12 territoris pilot.	2017 - 2018
	<ul style="list-style-type: none">• Avaluar el projecte a càrrec d'IVALUA.	2018
	<ul style="list-style-type: none">• En funció dels resultats, valorar la incorporació a la cartera de serveis i fer-ne el desplegament territorial.	2019
4.1.2	Promoure els serveis de suport especialitzats.	2017 - 2018

Objectiu 4.2

Promoure el desplegament de programes de respir.

4.2.1	Promoure el desplegament de programes de respir.	1S 2018
	<ul style="list-style-type: none">➤ Detectar les necessitats.➤ Dissenyar una estratègia de desenvolupament.	

Línia Estratègica 5. Promoció de les accions necessàries per a la consecució activa de la inclusió comunitària de les persones adultes amb trastorn mental greu i addiccions.

La integració social de les persones amb trastorn mental i addiccions va més enllà de l'estricta recuperació de les seves capacitats i habilitats afectades per aquest procés. Implica també la consideració de la persona com a ciutadana de ple dret en el desenvolupament d'accions que facin possible l'exercici dels diferents rols socials significatius. Per tant, des d'aquesta concepció, cal la mobilització i articulació de múltiples serveis i recursos integrats a la comunitat.

El treball comunitari és fonamental en l'estratègia del tractament de les persones amb un trastorn mental greu atès el seu caràcter marcadament preventiu i ha d'aplicar els principis inspiradors de l'Acció Conjunta de la Unió Europea per a la Salut Mental i el Benestar (abordatge adreçat a la promoció, prevenció i tractament en totes les etapes de la vida, emfatitzant la intervenció precoç, enfocament multisectorial, de qualitat, orientat a la recuperació i la inclusió social, i que propiciï l'apoderament i participació de les persones, les seves famílies i les seves organitzacions).

La tendència a l'aïllament de les persones amb problemàtica social derivada de trastorn mental i les addiccions i, en conseqüència, la seva permanent vulnerabilitat i risc d'exclusió social, fan necessari que es despleguin iniciatives públiques que enforteixin les eines facilitadores del vincle d'aquestes persones amb la xarxa de serveis corresponents als diferents àmbits d'actuació de l'Administració, així com amb les entitats prestadores d'aquests serveis i la societat en general.

En aquest sentit, aquest plantejament comunitari va més enllà de l'àmbit sanitari, tot incloent professionals d'altres xarxes i un marc conceptual en què s'articulen els diferents discursos i les diverses intervencions. Un model que té en compte, entre altres, els principis d'autonomia, continuïtat, accessibilitat, equitat, recuperació personal, responsabilització i qualitat.

És important situar el nucli del sistema i el major nombre de dispositius en l'àmbit comunitari, tot desenvolupant estructures de coordinació territorial que permetin l'actuació integrada del conjunt de dispositius existents i garantir la continuïtat en l'atenció a qualsevol problema al llarg de les diferents situacions i fases evolutives. L'oferta assistencial s'ha d'adaptar a la diversitat de problemàtiques i s'ha d'articular en nivells de progressiva complexitat i especialització.

Cal avançar en l'anàlisi de les diferents realitats territorials i identificar elements del context que permetin l'aplicació de lògiques de planificació adaptades a les característiques de cada zona. D'altra banda, proposem un pas important en la dinàmica de la planificació conjunta dels recursos socials i sanitaris.

En la consecució de la inclusió comunitària de les persones adultes amb trastorn mental destaquem, de l'etapa 2014-2016, la revisió i actualització de determinats serveis de la Cartera de Serveis Socials que han permès fer efectiva la concertació en l'àmbit de l'habitatge (llars residències i llars amb suport), la normativització del club social i del servei prelaboral, o l'elaboració del protocol d'accés als serveis residencials, entre d'altres.

Per al nou període 2017-2019, plantegem consolidar la xarxa social de salut mental (amb la regulació de l'àmbit de l'acolliment residencial comunitari i de suport a la vida autònoma per a persones amb problemes de salut mental, la concertació del servei de suport a l'autonomia a la pròpia llar i del servei prelaboral i de club social, entre d'altres) i integrar l'atenció comunitària de salut mental i addiccions en les àrees social, sanitària, residencial, laboral i cultural.

Objectiu 5.1

Consolidar la xarxa social de salut mental.

5.1.1	Valorar el funcionament de les comissions territorials de coordinació entre els serveis sanitaris i socials i fer una anàlisi dels perfils i necessitats de les demandes que atenen.	2S 2017
5.1.2	Regular l'àmbit de l'acolliment residencial comunitari i del suport a la vida autònoma per a persones amb problemàtica derivada de trastorn mental amb la finalitat de garantir el trànsit entre serveis dins el procés de recuperació de la persona.	2S 2017
5.1.3	Concertar el servei de suport a l'autonomia a la pròpia llar.	2S 2017
5.1.4	Concertar el servei prelaboral i el servei de club social.	2019
5.1.5	Aprofundir en l'anàlisi d'aquells indicadors clau que permetin millorar la implementació dels recursos en el marc d'una planificació conjunta dels serveis sanitaris i socials.	1S 2017

Objectiu 5.2

Integrar l'atenció comunitària de salut mental i addiccions en les àrees social, sanitària, residencial i laboral i cultural.

5.2.1	Analitzar les experiències d'atenció comunitària integrada desenvolupades en determinats territoris, tot identificant els elements clau que defineixen aquest model d'atenció.	1S 2017
5.2.2	Definir la metodologia de treball que permeti avançar en l'aplicació d'aquest model d'atenció comunitària en altres realitats territorials, tot tenint en compte la interacció dels serveis sanitaris, socials, culturals i d'inserció laboral.	2S 2017 – 1T 2018

Objectiu 5.3

Donar suport a les actuacions que es desenvolupin en el marc de l'Estratègia integral per a l'atenció a les persones en situació de sensellarisme a Catalunya pel que fa a les problemàtiques de salut mental i addiccions que puguin presentar aquestes persones.

5.3.1	Definir el model.	2017
5.3.2	Fer una experiència pilot en el territori.	2017

Línia Estratègica 6. Promoció de les accions necessàries per a la inserció laboral de les persones adultes amb trastorn mental greu i addiccions.

La Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat reconeix “el dret d'aquestes a treballar, en igualtat de condicions amb els altres; això inclou el dret a tenir l'oportunitat de guanyar-se la vida mitjançant un treball lliurement escollit o acceptat en un mercat i en un entorn laborals que siguin oberts, inclusivament i accessibles a les persones amb discapacitat².”

El nostre objectiu és estendre això que preveu la Convenció a les persones amb problemes de salut mental.

El treball té una funció psicosocial que provoca un efecte positiu en la persona amb problemes de salut mental atès que li dona l'oportunitat de revertir la seva situació de dependència cap a una situació d'activitat i contribució a la societat. D'altra banda, cal tenir en compte també que la feina pren un sentit estructurador, ja que contribueix a organitzar el temps i determinar el nostre ritme de vida. És per això que el manteniment del lloc de treball proporciona a la persona unes condicions positives d'estabilitat i seguretat, no sols en una dimensió econòmica, sinó també personal. Actua també d'efecte socialitzador, atès que ens connecta amb altres persones, activitats i contextos.

El model d'inserció laboral per a persones adultes amb trastorn mental i addiccions ha d'assimilar-se el màxim possible al model d'inserció laboral de la població en general i garantir la igualtat d'oportunitats en l'accés i la permanència en el mercat laboral. Caldria que les persones amb trastorn mental i addiccions poguessin disposar de les adaptacions que els fossin necessàries (de formació, suport i acompanyament) per tal d'assolir l'objectiu d'inserció.

L'adaptació dels models d'inserció laboral i de les polítiques actives d'ocupació a les necessitats i als requeriments de les persones amb trastorn mental i addiccions és clau perquè realment actuïn com a polítiques que millorin l'ocupabilitat i vetllin per una inserció laboral de qualitat, tant en un mercat protegit com al mercat ordinari.

Un dels sectors que cal tractar específicament, quan parlem d'inserció laboral, és el dels joves. Tenim un nombre elevat de joves d'entre 16 i 24 anys que presenten símptomes de trastorn mental sovint relacionats (per causa o conseqüència) al consum de tòxics. Cal, doncs, l'adaptació a l'especificitat de les persones joves amb trastorn mental i també dur a terme un treball coordinat amb els dispositius d'àmbit sanitari especialitzats en salut mental.

² ONU: Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat; Desembre de 2006; Art. 27.1.

En aquest sentit, sabem que les polítiques socioeducatives i ocupacionals més exitoses per als joves són aquelles integrals, treballades de manera sistèmica. Amb aquest objectiu, doncs, el Pla integral contempla, per al període 2017-2019, la vinculació de la vessant salut als programes ocupacionals destinats a la població jove, tant des d'una perspectiva d'obtenir una radiografia acurada de la problemàtica real com de posar-hi mesures per a una intervenció més eficient.

Han estat diverses les iniciatives que entre els anys 2014 i 2016 s'han dut a terme en matèria d'inserció laboral de les persones adultes amb trastorn mental greu, des de la implementació del projecte IPS per millorar l'accés a una ocupació efectiva d'aquestes persones en l'empresa ordinària a tres demarcacions territorials, al foment de programes d'orientació i inserció, programes de treball amb suport per a la inserció al mercat ordinari o la millora en la coordinació entre els professionals dels diferents sectors que actuen en matèria d'inserció laboral (gestors de prestacions socials, inseridors laborals...).

Per a aquest nou període 2017-2019 pretenem també aprofundir en les dues vessants relatives a la inserció laboral, tant en l'empresa ordinària com en el mercat protegit i preveure accions que afavoreixin el manteniment dels llocs de treball i n'evitin la pèrdua.

Objectiu 6.1

Adaptar el Model d'inserció laboral de persones amb discapacitats a les característiques actuals, afavorint l'acció positiva, que tingui en compte les particularitats de les persones amb TM i també la qualificació professional i la realització d'itineraris professionals.

6.1.1	Valorar i avaluar conjuntament el projecte d'accés a una ocupació a l'empresa ordinària, amb suport individualitzat al lloc de treball (IPS).	1T 2017
6.1.2	Garantir que el model d'inserció laboral tingui en compte les característiques del col·lectiu de persones amb trastorn de salut mental.	4T 2017
6.1.3	Tenir en compte i vetllar per les necessitats específiques de les persones amb TM en el desplegament de la llei del SOC. <ul style="list-style-type: none">Incorporar les necessitats de les persones amb TM al Pla de Desenvolupament de polítiques actives.	1T 2017
6.1.4	Adaptar la formació professionalitzadora a les necessitats de les persones amb TM (certificats de professionalització, pràctiques laborals de prelaboral, contractes de formació, entre d'altres).	2S 2017

Objectiu 6.2

Millorar el suport a la inserció laboral en el mercat ordinari.

6.2.1	Incrementar la dotació pressupostària destinada als Serveis integrals d'orientació, acompanyament i suport a la inserció (SIOAS).	2T 2017
6.2.2	Realitzar una detecció de necessitats amb les entitats beneficiàries dels programes de Garantia Juvenil per dissenyar actuacions i mesures concretes que permetin millorar la intervenció amb els joves amb TM i que afavoreixin la seva ocupabilitat.	1S 2017
6.2.3	Fomentar que a les convocatòries de garantia juvenil es treballi la sensibilització a l'empresa ordinària i facilitar la figura d'educadors i educadores de suport que acompanyin als joves durant els primers mesos de contracte a les empreses, per facilitar la incorporació i el manteniment del lloc de treball.	4T 2017
6.2.4	Treballar en la coordinació entre les entitats beneficiàries del Programa de garantia juvenil i els dispositius d'àmbit sanitari especialitzats en TM.	2T 2017

Objectiu 6.3

Promoure i potenciar la prevenció de la salut en els entorns laborals, amb especial atenció a la pèrdua del lloc de treball pel desenvolupament de trastorns mentals.

6.3.1	Crear un grup de treball amb participació dels departaments afectats i persones expertes en salut mental per definir accions específiques.	2S 2017
-------	--	---------

Objectiu 6.4

Treballar per la inserció laboral de les persones amb trastorn mental en relació amb la funció pública.

6.4.1	Constituir un grup de treball en el marc de la funció pública que faci propostes que facilitin la inserció laboral de les persones amb trastorn mental a l'Administració pública.	2018
-------	---	------

Línia Estratègica 7. La millora de l'atenció en salut mental en l'àmbit judicial i en el d'execució penal per a persones en situació de privació de llibertat i subjectes a mesures de seguretat, així com per a persones amb la capacitat modificada judicialment.

La relació entre la salut mental i les addiccions i el sistema judicial en la seva vessant penal és una matèria complexa i sovint presenta un caire circular.

Per un cantó, la prevalença de persones que presenten problemes de salut mental i/o d'addiccions que afronten processos judicials de caire penal és superior a la prevalença d'aquests trastorns en el conjunt de la societat.

Alhora, l'afrontament de processos judicials de caire penal i, si es dona el cas, l'aplicació de mesures d'aquest ordre, tant si comporten la privació de llibertat com si es compleixen en la comunitat, poden actuar com a factors iatrogènics que empitjoren trastorns de salut mental i/o addiccions ja instaurats o en poden desencadenar d'altres de latents.

En aquest sentit, és cabdal que el Pla integral abordi l'avaluació i la qualificació permanent del model d'atenció a la salut mental i a les addiccions que s'ofereix des dels diversos dispositius i modalitats de compliment de sancions penals, d'acord amb allò que preveu el marc legal, tant en l'àmbit de la jurisdicció ordinària com en la de justícia juvenil.

Aquesta tasca és necessàriament un procés ja que les persones a atendre no són les mateixes, les seves necessitats d'atenció canvien i es produeixen avenços professionals i del desenvolupament de la cartera de serveis que cal anar revisant i incorporant en les propostes estratègiques i d'actuació.

En els darrers anys i en el marc del Pla integral s'ha treballat, entre d'altres aspectes, en la millora dels plans d'atenció i seguiment comunitari de les persones amb mesures de seguretat, o en el procediment de recomanacions del contingut dels informes assistencials necessaris en els diversos procediments judicials.

Com a objectius per a aquesta línia estratègica i per al període 2017-2019, plantegem donar les millors respostes possibles a aquests reptes especialment pel que fa a la consolidació d'un model integral de treball entre els col·lectius professionals dels àmbits social, sanitari i de la justícia.

En l'àmbit de la jurisdicció civil, es fa palesa la necessitat de millorar els processos de modificació de la capacitat d'aquelles persones que presenten problemes de salut mental i/o d'addiccions, essent conscient alhora, que aquest repte s'ha d'incardinar en l'abordatge de la millora d'aquests mateixos processos que tenen com a desencadenant immediat problemàtiques alienes a la població diana del Pla integral.

En aquest sentit, en l'estratègia 2017-2019 recollim aquest repte i ens plantegem com confegir les millors estratègies de millora, tant des del punt de vista de continguts i d'accions a desenvolupar, com des de la perspectiva organitzativa i d'acord amb els principis inspiradors de la Convenció de Drets de les Persones amb Discapacitat.

Objectiu 7.1

Avaluar, per tal de qualificar-lo, el model d'atenció en salut mental als centres penitenciaris de Catalunya i adaptar-lo progressivament a les necessitats detectades.

7.1.1	Signar un conveni de col·laboració entre els departaments de Salut i de Justícia amb l'objectiu de millorar l'atenció als problemes de salut mental en els centres penitenciaris i ampliar la cartera de serveis a tot el territori.	1T 2017
7.1.2	Desplegar progressivament la nova cartera de serveis de salut mental en els centres penitenciaris i millorar les unitats d'hospitalització i de rehabilitació.	2S 2017 – 2019

Objectiu 7.2

Avaluar, per tal de qualificar-lo, el model d'atenció en salut mental als centres educatius de l'àmbit de la justícia juvenil de Catalunya i adaptar-lo progressivament a les necessitats detectades.

7.2.1	Signar un conveni de col·laboració entre els departaments de Salut i de Justícia amb l'objectiu de millorar l'atenció als problemes de salut mental en els centres educatius de Justícia.	1T 2017
7.2.2	Incrementar la dotació de places a la Unitat Terapèutica de Til·lers.	2017

Objectiu 7.3

Millorar els plans d'atenció i de seguiment comunitari de les persones subjectes a mesures de seguretat amb incidència en l'àmbit de la salut mental.

7.3.1	Tractar els informes assistencials, a efectes d'allò que preveu la LOPD i de la preservació dels professionals amb relació a la seva difusió indeguda. <ul style="list-style-type: none">• Presentar el document.• Fer-ne la implantació territorial.	1T 2017 2017 - 2018
7.3.2	Desenvolupar el Pla de difusió del document "Recomanacions per a l'elaboració d'informes assistencials per part dels professionals de la Xarxa Pública Assistencial en aquells pacients que tinguin algun procés judicial penal obert".	1T 2017
7.3.3	Fer una avaluació continuada de l'impacte de la implantació del document anterior.	2017 - 2019
7.3.4	Identificar les alternatives per al compliment en equipaments de la xarxa pública del sistema de protecció social de les mesures de seguretat imposades a persones amb discapacitat intel·lectual acreditada.	2017 - 2018
7.3.5	Revisar el conjunt de l'expedient judicial de la persona penada amb la finalitat d'identificar tots els procediments penals oberts en els quals consta com a encausada, per tal de garantir l'ajustament temporal del pla terapèutic a les perspectives, presents i futures, de compliment de penes o mesures.	2T 2018
7.3.6	Identificar el mapa de processos a seguir en cas de trasllat d'una persona entre centres de la xarxa pública (inclosos els de l'àmbit de l'execució penal).	4T 2017
7.3.7	Participar en el seguiment del protocol de Coordinació entre la Xarxa d'Atenció i Seguiment a les Drogodependències i l'Àrea de Mesures Penals Alternatives.	2017 - 2019

Objectiu 7.4

Millorar els processos de modificació de la capacitat.

7.4.1	Participació en la creació d'un grup de treball derivat de la Comissió d'Assessorament i Supervisió de les Persones Jurídiques sense Ànim de Lucre que tinguin atribuïda la Tutela de Menors o Incapacitats, de caràcter interdepartamental i amb la participació també d'experts provinents dels diversos sectors que intervenen en aquest àmbit de treball, per actualitzar el protocol de criteris de cribratge abans d'iniciar un procés de modificació de la capacitat.	1S 2017
7.4.2	Iniciar els treballs per a la concertació del servei de tuteles de persones amb la capacitat modificada.	2S 2018

Línia Estratègica 8. Millora i promoció de l'atenció integral de les persones grans en el seu entorn habitual i residencial substitutori de l'habitatge.

L'envelliment de la nostra població és cada vegada més gran i això ens configura un nou escenari de necessitats i demandes. L'increment de l'esperança de vida és un assoliment important però, alhora, és un repte que implica atendre més persones, més grans, amb més patologies i amb més grau de complexitat. Amb l'edat es presenten factors estressants –com la capacitat funcional limitada o l'aïllament social-, que poden suposar un augment dels problemes de salut mental. La càrrega que suposen els trastorns psíquics es veu incrementada per la depressió geriàtrica i les afeccions neuropsiquiàtriques relacionades amb l'edat, com pot ser la demència.

L'atenció a persones grans en situació de complexitat sanitària i social per la concurrència de malalties orgàniques, trastorns mentals i problemes socials és especialment difícil pel que fa al seu maneig i requereix un abordatge amb visió d'atenció integrada i integral per part dels diferents professionals, serveis i dispositius disponibles a la comunitat.

Quan parlem de la gent gran amb trastorns de salut mental podem afirmar que almenys un de cada quatre adults majors experimenta algun tipus de trastorn, com la depressió, l'ansietat o la demència. Aquesta prevalença, a més, creixerà degut a la intensitat d'envelliment a Catalunya. En aquest marc, hi ha d'altres elements a tenir en compte com seria el fet que les persones de 85 anys i més tenen les taxes de suïcidi més altes entre els diferents grups d'edat i que dos terços de persones grans amb problemes mentals no obtenen el tractament que necessiten.

Per aquesta població volem treballar en propostes d'acció concretes des de diferents perspectives més enllà de les respostes assistencials que s'han d'activar en les situacions de crisi que es produeixen al llarg del procés d'atenció a aquest grup de persones, entre d'altres, incorporant estratègies de promoció de la salut i de prevenció que combatin l'estigmatització i afavoreixin la inclusió social d'aquestes persones i identificant com a punts clau l'autoresponsabilitat i el foment de l'autocura, reforçant el suport de les famílies en aquest àmbit d'atenció i desenvolupant plans de gestió i atenció integrada i integral a persones amb trastorns de salut mental de base territorial i comunitària, amb visió sanitària i social.

Per donar resposta a aquesta nova realitat, serà necessària la col·laboració i el treball conjunt entre el Pla integral d'atenció a les persones amb trastorn mental i addiccions i els altres programes i plans del Govern com el Programa Prevenció i Atenció a la Cronicitat

(PPAC), Pla Director Sociosanitari (PDSS), Pla Director Salut Mental (PDSM) i Pla Interdepartamental Atenció i Interacció Social i Sanitari (PIAISS). L'objectiu final és l'abordatge conjunt de l'atenció a les persones grans amb problemes de salut mental, demència i processos neurodegeneratius, entre d'altres, per tal que, tenint en compte els seus valors, necessitats, preferències i experiència, es doni la resposta més adequada en el lloc més adient.

Objectiu 8.1

Identificar les àrees bàsiques d'acció i definir-ne els objectius operatius per tal de promoure una atenció integrada social i sanitària de les persones grans amb trastorn mental, col·laborativament amb el Pla interdepartamental d'atenció i interacció social i sanitària (PIAISS).

8.1.1 Constituir un grup de treball per abordar aquest objectiu.

2S 2017

Línia Estratègica 11. Promoció de l'associacionisme i de la participació ciutadana i social de les persones amb problemes de salut mental i les seves famílies.

Molt sovint, les persones que pateixen un trastorn mental veuen com aquest fet condiciona en gran manera la seva vida, dificulta el seu projecte de vida i la relació amb l'entorn. Les persones necessiten espais on l'abordatge dels problemes de salut mental no sigui la mirada dominant i es faci des de la naturalitat, i responent a les necessitats expressades per les persones afectades.

Pel que fa a la societat, generalment amb moltes mancances i desconeixements en aquest àmbit, tot sovint no sap gestionar de manera adequada la integració natural de les persones en procés de recuperació en els diferents àmbits, entre d'altres, familiars, socials, de salut, laborals i d'oci.

Escoltar activament i apoderar les persones amb problemes de salut mental per tal que siguin protagonistes dels seus processos vitals és important per a elles, ja que els ofereix l'oportunitat de liderar la seva vida en tots els àmbits que els afecten, però també és important per a la societat en general, atès que la veu, l'experiència, les necessitats, els neguits i desitjos de les persones que conformen la societat, amb totes les característiques existents, enriqueixen el debat i milloren els plantejaments i les solucions.

Les associacions en primera persona i les associacions de familiars tenen un paper molt rellevant, tant a nivell de suport i acompanyament mutu, com per fer més efectiva la seva participació i incidència en la defensa de drets i en la millora i transformació del model d'atenció en salut mental, permetent dialogar activament amb les persones directament afectades i amb les del seu entorn més proper.

En l'àmbit de les polítiques públiques, aquest actiu té un valor d'una importància cabdal, ja que permet planificar, actuar, avaluar i millorar, amb i conjuntament amb les persones a qui van adreçades, la qual cosa reverteix en millors polítiques, millors actuacions i millors resultats.

Però, a més, hi ha una conseqüència especialment valuosa. La col·laboració de la xarxa associativa del sector en el disseny i la implementació de les polítiques públiques, normalitza una situació de col·laboració entre l'Administració i la societat, com ja es ve donant des de fa molt de temps en altres àmbits, en els quals l'Administració cerca i demana la participació dels agents i les entitats organitzades, i per tant articula un missatge clar, directe, que trenca barreres i estigmes, i posa en valor la capacitat de participació de les persones afectades per un trastorn mental per defensar i exercir els seus drets, per millorar la seva inclusió i participació comunitària així com per treballar i contribuir a la millora de la societat.

La promoció de la participació de les persones amb problemes de salut mental i les seves famílies, ja sigui d'una forma directa o mitjançant la xarxa associativa, en les polítiques

públiques que els afecten, contribueix a la visibilitat d'un col·lectiu fortament estigmatitzat, essent per tant una crida que les apodera i els exigeix.

En aquest sentit, en el Pla integral volem seguir fomentant, com s'ha estat fent aquests darrers anys, la generació d'espais de consulta i de participació de les associacions en els òrgans institucionals del Govern, donar suport a tota la xarxa associativa de familiars i en primera persona i promoure també la seva inclusió participativa i la dels mateixos ciutadans, entre els governs locals.

Cal un impuls i un major suport en aquest sentit per poder desenvolupar la seva tasca. Volem treballar per aconseguir un major suport al moviment associatiu.

Amb l'estratègia 2017-2019 volem refermar la nostra voluntat de canviar la manera de governar cap a una estratègia on la cooperació entre la societat i l'Administració marqui els eixos de treball i la consegüent corresponsabilització de tots plegats en la planificació i execució de les accions.

Objectiu 11.1

Reconèixer la xarxa associativa com a element de participació i suport en el disseny de les polítiques públiques de salut mental.

11.1.1	Donar continuïtat a la participació en els espais i òrgans institucionals i de consulta de polítiques públiques en l'àmbit de la salut mental.	2017 - 2019
11.1.2	Donar continuïtat al suport econòmic a la xarxa d'associacions de salut mental.	2017 - 2019
11.1.3	Donar suport al conjunt de la xarxa associativa de familiars i en primera persona per tal que puguin desenvolupar la seva funció.	2017 - 2019
11.1.4	Promoure entre els governs territorials i òrgans locals la inclusió participativa de les associacions.	2017 - 2019
11.1.5	Potenciar la creació de programes de participació ciutadana en els municipis, en què prenguin part les persones amb trastorn mental i els seus familiars.	2018 - 2019

Objectiu 11.2

Millorar la coordinació entre els recursos públics d'atenció a la salut mental i els serveis de la xarxa associativa en salut mental.

11.2.1	Treballar en la millora de la coordinació entre els recursos públics d'atenció a la salut mental i els serveis de la xarxa associativa en salut mental.	2017-2019
--------	---	-----------

